

## Motion till riksdagen 2024/25:142

av Emma Nohrén m.fl. (MP)

### med anledning av prop. 2023/24:156 Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske

---

#### Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en havsmiljölag som utgångspunkt för riksdagens och regeringens havsmiljöarbete och att denna lag bör fastställa att syftet med regeringens havsmiljöarbete är att uppnå det riksdagsbeslutade miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att havsmiljölagen ska slå fast att regeringen ska tillämpa ekosystemansatsen som utgångspunkt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ekosystemansatsen ska definieras i havsmiljölagen och slå fast att naturvärden ska bevaras och naturresurser nyttjas miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart, med det övergripande målet att ekosystemen används inom sina gränser, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i havsmiljölagen bör införas en bestämmelse om att regeringen varje mandatperiod ska lämna en havsmiljöpolitisk proposition till riksdagen, som ska innehålla en resultatanalys, resultatredovisning och beskrivning av planerade åtgärder för att uppnå miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och eventuella författningsförslag som behövs för detta ändamål, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med propositionen ska samordnas med åtgärdsarbetet enligt vattenförvaltningsdirektivet och havsmiljödirektivet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör inrätta ett havspolitiskt råd för att belysa effekter av beslutade och föreslagna styrmedel från ett brett samhällsperspektiv och identifiera politikområden där fler åtgärder

- behövs för att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska kunna nås, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det havspolitiska rådet ska utvärdera om inriktningen inom olika relevanta politikområden bidrar till eller motverkar möjligheten att nå Hav i balans samt levande kust och skärgård och tillkännager detta för regeringen.
  8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge i uppdrag till det havspolitiska rådet som beskrivits ovan att även ta fram en samhällsekonomisk analys av havets intäkter och kostnader med en sådan omfattning att de ger en rättvisande bild av de intäkter och värden som havet bidrar med till samhället i stort, i förhållande till kostnaderna för åtgärder, regleringar etc. som behövs för att nå de havsanknutna miljö kvalitetsmålen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör tydliggöras i havsmiljöförordningen (2010:1341) och vattenförvaltningsförordningen (2004:660) att ekosystemansatsen ska tillämpas (jämför havsplaneringsförordningen) och tillkännager detta för regeringen.
  10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det av styrningen av offentliga aktörer tydligt behöver framgå vilka mål som ska nås för havets miljö tillstånd och att regeringen bör besluta att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha de preciseringar som anges i motionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”God miljö status: Kust- och havsvatten har god miljö status med avseende på fysikaliska, kemiska och biologiska förhållanden i enlighet med havsmiljö förordningen (2010:1341)”, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”God ekologisk och kemisk status: Kustvatten har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön”, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”Gynnsam bevarandestatus: Livsmiljöer och arter knutna till kust och hav har gynnsam bevarandestatus i enlighet med områdesskyddsförordningen (1998:1252), artskyddsförordningen (2007:845) samt arter och livsmiljöer förtecknade inom Helcom och Ospar”, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten bör få ett särskilt ansvar för att säkerställa ett samordnat genomförande av vattenförvaltningen, havsmiljö förvaltningen och art- och habitatdirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer och tillkännager detta för regeringen.
  15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att till senast 2026 se över och harmonisera miljö kvalitetsnormer för kustvatten som beslutas med stöd av 20 § havsmiljö förordningen (2010:1341) och 4 kap. 1 § vattenförvaltningsförordningen (2004:660), och att bedömningsområden för miljö kvalitetsnormer som beslutas med

stöd av 20 § havsmiljöförordningen, där det är möjligt, ska överensstämma med vattenförvaltningens kustvattenförekomster, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett gemensamt beslutsorgan ska besluta om miljökvalitetsnormer i enlighet med både vattenförvaltningsförordningen och havsmiljöförordningen samt referensvärden i enlighet med art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att redovisa den årliga uppföljningen av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård i årsredovisningen och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten vart fjärde år till regeringen ska redovisa en utvärdering av de uppnådda resultaten i förhållande till miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att indikatorer och andra uppföljningsmått för miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård där det är relevant ska harmoniseras med de uppföljningsmått som används i EU-direktiven för att bedöma status och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den fördjupade utvärderingen av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård bör anpassas så att den för alla preciseringar som hanterar havets miljötillstånd använder statusbedömning och rapportering enligt havsmiljöförordningen, vattenförvaltningsförordningen och art- och habitatdirektivet och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska besluta om åtgärdsprogrammen för havs- och vattenmiljön, att det ska finnas en beredningsfunktion på länsstyrelserna för arbetet med havs- och vattenfrågor samt att åtgärdsprogrammen ska innehålla en analys och beskrivning av hur åtgärdena i programmen ska finansieras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket ska vara miljömålsansvarig myndighet för miljökvalitetsmålet Ingen övergödning och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör komplettera 5 § förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket med ett bemyndigande för Jordbruksverket att meddela föreskrifter om vilka kustområden och länsdelar som är övergödningsskänsliga områden med hänsyn till risk för att miljökvalitetsnormer enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) inte nås, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket bör få i uppdrag att bidra till att jordbrukets läckage av näringsämnen till vatten- och havsmiljön följer de beslutade miljökvalitetsnormerna enligt 5 kap. miljöbalken och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket bör få till uppgift att samverka med vattenmyndigheterna, Havs- och vattenmyndigheten och övriga berörda myndigheter i arbetet med genomförande av åtgärdsprogrammen enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och

havsmiljöförordningen (2010:1341) i frågor och åtgärder som rör miljökvalitetsmålet Ingen övergödning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska besluta om den föreslagna genomförandeplanen för Helcoms uppdaterade aktionsplan för Östersjön (BSAP) och Ospars miljöstrategi för Nordostatlanten (NEAES) och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelserna bör få ett tydligare ansvar för att samordna arbetet i länets kustvattenområden när det gäller underlag för fysisk planering och stöd till kommunerna, skydd av marina områden med andra områdesbaserade bevarandeåtgärder samt åtgärdsplanering och genomförande av åtgärder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att länsstyrelserna ska få till uppgift att ta fram och tillhandahålla ett kunskapsunderlag för länets kustvattenområden, vilket ska vara sammanställt och lättillgängligt för länets kommuner och vara utformat så att det kan användas som underlag för bl.a. fysisk planering, skydd, tillsyn, tillståndsprövning och åtgärdsplanering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska genomföras en långsiktig satsning på lokala åtgärdssamordnare och att länsstyrelserna därför bör få i uppgift att stödja den regionala åtgärdssamordningen för lokala havs- och vattenåtgärder och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över och bedöma det fortsatta behovet av åtgärdssamordnare till 2035 och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket bör få till uppgift att tillsammans tillhandahålla en nationell rådgivnings- och stödfunktion för det lokala åtgärdsarbetet och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör integrera frågor om hållbar förvaltning av fiskresurserna med havsmiljöförvaltningen, att Havs- och vattenmyndigheten ska tillämpa en ekosystemansats samt att hållbar förvaltning av fiskresurserna bör integreras med havsmiljöarbetet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten bör ansvara för ett samordnat genomförande av EU:s miljölagstiftning, inklusive EU:s gemensamma fiskeripolitik, med hänsyn till bl.a. miljökvalitetsnormer, rådgivning, genomförande av åtgärder samt uppföljning och utvärdering, och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i närtid måste verka för att EU antar en strategi för att både kortsiktigt och långsiktigt bygga upp fiskbestånden i EU:s hav, inklusive våra svenska hav, och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en förändring av systemet med maximalt hållbart uttag (MSY) till en ekosystembaserad förvaltning så att utgångspunkten vid kvotsättning är beståndens fitness, storleks- och åldersfördelning samt andra parametrar i ekosystemet samt behovet av att återuppbygga bestånden för långsiktig stabilitet över nivåer som kan

producera maximal hållbar avkastning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen med stöd av Internationella havsforskningsrådet (Ices) bör ta fram ett förslag till samlad rådgivning för fiskeripolitikens mål för beståndsförvaltning, inklusive delbestånd, och de delar inom havsmiljödirektivets kvalitativa deskriptorer som berör fisk, med syftet att Ices råd ska innefatta ekosystemansatsen i de årliga uppdateringarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försiktighetsansatsen ska tillämpas i enlighet med artikel 2 i den gemensamma fiskeripolitiken vid varningssignaler om oklara orsakssamband och risk för betydande ekosystemeffekter av ett pågående fiske och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försiktighetsprincipen ska tillämpas och ges företrädesrätt i de fall där dataunderlaget är för bristfälligt för att bedöma orsakssamband mellan exempelvis interaktioner mellan arter och ekosystemeffekter för att en ordentlig bedömning ska kunna göras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen omgående ska flytta ut trålgränsen till 12 nautiska mil, utan undantag, utanför kusten, vilket även innebär att samtliga s.k. inflyttningsområden skyndsamt ska tas bort och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste omformulera uppdraget till Havs- och vattenmyndigheten från ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt till en permanent utflyttning av trålgränsen längs hela ostkusten och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att återinföra förbudet mot industritrålning i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge kustlänsstyrelserna, med stöd av Havs- och vattenmyndigheten, i uppdrag att senast 2026 ta fram länsvisa (alternativt samordnade inom vattendistriktet) åtgärdsplaner för fiskevården både vid kusten och i utsjön för att stärka bestånden av stor rovfisk, stärka ekosystemens resiliens och bidra till att minska effekter av övergödning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att planeringen av fiskevården i kustområdena ska inkluderas i arbetet med åtgärdsprogrammen enligt havsmiljöförordningen och vattenförvaltningsförordningen och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att besluta om ett etappmål för skydd av marina områden om att minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddat genom formellt områdesskydd eller andra effektiva bevarandeåtgärder till 2030 och att minst 10 procent ska ha strikt skydd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anslå tillräckliga ekonomiska medel för att de skyddade områdena ska kunna inrättas på utsatt tid och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska återkalla undantagen för trålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen samt aktivt

- verka för ett trålförbud i samtliga formellt skyddade marina områden utanför trålgränsen och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut destruktiva fiskeredskap och införa ett förbud mot bottentrålning, med start i marina skyddade områden, och tillkännager detta för regeringen.
  48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva att det införs begränsningar för bottentrålning, s.k. trålningsstoppzoner, inom EU:s beslut om fiskekvoter och tillkännager detta för regeringen.
  49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sjöfartsverket, Transportstyrelsen och Försvarsmakten bör få till uppgift att delta i arbetet med skydd av arter, livsmiljöer och ekosystemtjänster och tillkännager detta för regeringen.
  50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge länsstyrelserna i uppdrag att samarbeta om nätverk av skyddade marina områden inom de tre havsregionerna Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omgående genomföra de nya tröskelvärden för undervattensbuller som tagits fram på EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.
  52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten bör få i uppdrag att fastställa minst en miljö kvalitetsnorm för kontinuerligt undervattensbuller, liksom för impulsiva bullerkällor som t.ex. pålning och sprängning, och tillkännager detta för regeringen.
  53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Havs- och vattenmyndigheten ska tilldelas ett övergripande ansvar för samordning av frågor om undervattensbullers påverkan på marina ekosystem och att ansvaret ska omfatta allt buller orsakat av mänsklig verksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar inom hela Sveriges sjöterritorium ska införas utan dröjsmål och tillkännager detta för regeringen.
  55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Trafikanalys bör få till uppgift att följa upp och utvärdera effekterna av sjöfartens samlade påverkan på havsmiljön och dess ekosystem och tillkännager detta för regeringen.
  56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild utredare bör få i uppdrag att se över relevant lagstiftning för att säkerställa möjligheten till reglering av och restriktioner för kommersiell sjöfart i eller nära kustområden med höga naturvärden och tillkännager detta för regeringen.
  57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen utan dröjsmål bör inleda en process inom Internationella sjöfartsorganisationen (IMO) om reglering och restriktioner av samt förbud mot kommersiell sjöfart i farlederna som går genom särskilt känsliga områden i Östersjön, vilka behöver ändras eller läggas om för att skydda höga naturvärden som alfågel och tumlare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
  58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen omgående ska begära in beslutsunderlag från berörda myndigheter om behovet av regleringar och restriktioner i områdena över Salvorev, mellan Fårö och Gotska sandön samt

mellan Norra Midsjöbanken och Hoburgs bank och därmed sammanhängande stråk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på vidareutveckling av sälsäkra fiskeredskap och andra icke dödliga åtgärder som förhindrar och/eller avskräcker sälrar från att komma åt fiskfångsten och/eller fiskeredskapen och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Östersjöländerna bör ta fram en gemensam förvaltnings- och bevarandeplan för gråsälen i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att utreda, och vid behov föreslå, ett etappmål till miljömålssystemet om marint skräp och att Havs- och vattenmyndigheten bör få ansvar för frågor som rör marint skräp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att aktivt verka för att revideringen av Reach slutförs och inte vattnas ur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsatt verka för en utvecklad kemikalielagstiftning på EU-nivå och harmonisering med annan relevant lagstiftning, som EU:s vatten- och havsmiljölagstiftning, och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige fortsatt starkt ska bidra till arbetet mot spridningen av farliga kemikalier på EU-nivå, och säkra långsiktiga resurser för detta arbete, och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i EU bör driva en uppdatering av gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet som regleras i vattendirektivet samt ta initiativ till att fler ämnen får gränsvärden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte låta krav på konkurrensneutralitet mellan EU:s medlemsstater medföra lägre miljökrav vid den kommande översynen av stödsystemet inom den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge relevanta myndigheter ett gemensamt uppdrag att ta fram förslag på hur stallgödsel, avloppsvatten och avloppsslam samt matavfall kan utvecklas till en högvärdig resurs, bl.a. i form av biogödsel eller återföring av näringsämnen till mineralgödsel, för att bidra till att nå etappmålet om återföring av näringsämnen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att användningen av jungfrulig fosfor behöver minska drastiskt och nyproducerat kväve framtaget med fossila energikällor behöver fasas ut för att minska övergödningsproblemet på lång sikt och säkerställa ett hållbart nyttjande av naturresurser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa styrmedel för en bättre integrering av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket, i likhet med ekologiska brukningsmetoder, för att minska övergödningsproblemet och utsläppen av lustgas och stärka ekosystemen i våra hav, sjöar och vattendrag, liksom på land, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

## Inledning

Miljöpartiet stöder regeringens förslag och bedömningar i många delar men saknar överlag konkretion i förslagen och vill att regeringen inkluderar centrala delar av inte minst Miljömålsberedningens analys och förslag i sina egna bedömningar och förslag. Vi noterar att en mängd andra förslag saknas. Framför allt saknar vi förslaget om en havsmiljölag och framtida uppföljnings- och utvärderingsprocesser av den förda havsmiljöpolitiken, som var en central del av Miljömålsberedningens förslag. Vi hade önskat att regeringen lade fram en samlad proposition på Miljömålsberedningens betänkande, med en stor mängd av de färdigberedda förslag som redan antagits av riksdagen i enighet. I många fall är det inte ytterligare utredningar som krävs utan att regeringen pekar ut en riktning som förvaltningen kan börja jobba efter. Det är bättre med en stegvis process där regeringen bidrar med konkretion allteftersom processen bidrar till ökat lärande om den bästa vägen framåt. Men utan tydlig inriktning från regeringen riskerar arbetet att stå stilla. Miljöpartiet beklagar att regeringen inte tog chansen att ge havsmiljöpolitiken en kraftig skjuts framåt, mot bakgrund av det gedigna beredningsunderlag som finns till handa. Konsekvensen av avsaknad av konkretion blir att regeringens förslag och bedömningar kan tolkas på en rad olika sätt. För att exkludera tolkningsalternativ för mottagarna av propositionen, och möjliggöra för den offentliga förvaltningen att agera, är det nödvändigt att regeringen ytterligare preciserar vad man menar, och hur man avser att gå till väga. Miljöpartiet ger i denna följdmotion förslag till alternativ till regeringens förslag och bedömningar.

## Ekosystemansatsens tillämpning ska stärkas

Regeringen föreslår att havsmiljöförvaltningen ska integreras starkare och tydligare med andra sektors förvaltning i syfte att uppnå en starkare ekosystembaserad förvaltning som kan hantera både dagens och morgondagens utmaningar. Regeringen föreslår vidare att arbetet med hållbar förvaltning av fiskresurserna ska integreras och växelverka starkare i övrigt havsmiljöarbete, därför att det är en förutsättning för en ekosystembaserad fiskförvaltning och för att nå de havsanknutna miljökvalitetsmålen. Regeringen avser att förtydliga Havs- och vattenmyndighetens uppgifter i syfte att stärka myndighetens arbete med att integrera havsmiljöarbetet med en hållbar förvaltning av fiskresurserna.

Miljöpartiet välkomnar regeringens förslag på området men anser att det är för vagt formulerat och saknar konkreta åtgärder. Miljöpartiet beklagar att regeringen inte valt att förtydliga närmare hur detta ska gå till, vilket handlingsalternativ man ser framför sig.

Miljömålsberedningen har konkreta förslag för hur ekosystemansatsens tillämpning ska stärkas.

Miljöpartiet anser att regeringen ska inkludera följande förslag om ekosystemansatsens tillämpning och integrering i svensk förvaltning i propositionen:

### En havsmiljölag

För att en ekosystembaserad förvaltning ska få genomslag i all politik med koppling till havet anser Miljöpartiet, i likhet med Miljömålsberedningen (SOU 2020:83), att en havsmiljölag ska införas, som utgångspunkt för riksdagens och regeringens

havsmiljöarbete. Havsmiljölagen ska fastställa att syftet med regeringens havsmiljöarbete är att uppnå det av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Miljöpartiet anser i likhet med Miljömålsberedningen att havsmiljölagen ska slå fast att regeringen ska tillämpa ekosystemansatsen som utgångspunkt. Definitionen av ekosystemansatsen måste finnas i lagen. Definitionen ska slå fast att naturvärden måste bevaras och naturresurser nyttjas miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart. Det är också viktigt att lagen klargör ett övergripande mål och prioritering om att ekosystemens livskraft måste sättas främst, genom att klargöra att ekosystemens gränser måste respekteras. Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att lagen ska tydliggöra att ekosystemen ska användas inom sina gränser.

### **Ekosystemansatsen måste tydliggöras i alla regelverk med bäring på havet**

För att ekosystemansatsen ska genomsyra allt havsmiljöarbete måste den regleras i lag och alla regelverk med bäring på havet. Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att det måste tydliggöras i havsmiljöförordningen (2010:1341) och vattenförvaltningsförordningen (2004:660) att ekosystemansatsen ska tillämpas (jämför havsplaneringsförordningen).

### **En havsmiljöpolitisk proposition**

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att det är nödvändigt att öka återkopplingen mellan havsmiljöförvaltningen och politiken och öka den politiska styrningen av havsmiljöpolitiken. Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen varje mandatperiod ska lämna en havsmiljöpolitisk proposition till riksdagen. Propositionen ska innehålla en resultatanalys, resultatredovisning och beskrivning av planerade åtgärder för att uppnå miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård och eventuella författningsförslag som behövs för detta ändamål.

Av detta följer att arbetet med propositionen måste samordnas med åtgärdsarbetet enligt vattenförvaltningsdirektivet och havsmiljödirektivet.

### **Ett havspolitiskt råd**

För att kunna öka styrningen mot en ekosystembaserad förvaltning och nå de havsanknutna miljömålen behöver effekter av beslutade och föreslagna styrmedel med bäring på havsmiljön systematiskt analyseras och belysas från ett brett samhällsperspektiv. Politikområden där fler åtgärder krävs behöver identifieras.

Miljöpartiet anser att dessa uppgifter ska läggas på ett nytt havspolitiskt råd, i likhet med förslaget om en havspolitisk funktion i Miljömålsberedningens betänkande.

Det havspolitiska rådet ska utvärdera om inriktningen inom olika relevanta politikområden bidrar till eller motverkar möjligheten att nå Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Det havspolitiska rådet ska även uppdras att ta fram en samhällsekonomisk analys av havets intäkter och kostnader med en sådan omfattning att de ger en rättvisande bild av de intäkter och värden som havet bidrar med till samhället i stort, i förhållande till kostnaderna för åtgärder, regleringar etc. som behövs för att nå de havsanknutna miljökvalitetsmålen.

## **Effektiv målstyrning i havs- och vattenpolitiken kräver tydligare mål**

Svensk havs- och vattenförvaltning präglas av en mängd olika mål, lagar och regler som gör styrningen komplex och svåröverblickbar, så till den grad att mängden mål gör styrningen mot målen mindre effektiv. Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att det i styrningen av statliga aktörer inte ska råda någon tvekan kring vilket mål som ska uppnås när det gäller tillståndet i havet. Det behöver därför tydliggöras vilket mål som ska styra havsmiljöarbetet, och därför behöver antalet preciseringar för miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård minskas och tydliggöras.

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”God miljöstatus: Kust- och havsvatten har god miljöstatus med avseende på fysikaliska, kemiska och biologiska förhållanden i enlighet med havsmiljöförordningen (2010:1341)”.

Vi anser också, i likhet med Miljömålsberedningen, att miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”God ekologisk och kemisk status: Kustvatten har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön”.

Vidare anser vi, i likhet med Miljömålsberedningen, att miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska ha preciseringen ”Gynnsam bevarandestatus: Livsmiljöer och arter knutna till kust och hav har gynnsam bevarandestatus i enlighet med områdesskyddsförordningen (1998:1252), artskyddsförordningen (2007:845) samt arter och livsmiljöer förtecknade inom Helcom och Ospar”.

## **Utvärdering och återkoppling i linje med ekosystemansatsen**

Miljöpartiet anser vidare att de förbättrade utvärderings- och återkopplingsmekanismer som Miljömålsberedningen föreslog är en viktig del av hur ekosystemansatsens tillämpning ska stärkas och ska inkluderas i regeringens proposition. Miljöpartiet anser därför att regeringen ska genomföra ändringar i Havs- och vattenmyndighetens instruktion för att myndigheten ska redovisa den årliga uppföljningen av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård i årsredovisningen.

Vidare anser vi, i likhet med Miljömålsberedningen, att Havs- och vattenmyndigheten vart fjärde år till regeringen ska redovisa en utvärdering av de uppnådda resultaten i förhållande till miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Indikatorer och andra uppföljningsmått för miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska, där det är relevant, harmoniseras med de uppföljningsmått som används i EU-direktiven för att bedöma status.

Den fördjupade utvärderingen av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård ska vidare anpassas så att den för alla preciseringar som hanterar havets miljö tillstånd använder statusbedömning och rapportering enligt havsmiljöförordningen, vattenförvaltningsförordningen och art- och habitatdirektivet. Detta föreslog Miljömålsberedningen, och Miljöpartiet vill att regeringen inkluderar dessa förslag i propositionen.

## **Förbättrade kustvatten kräver tydlig, samordnad styrning**

Överlappen och oklarheterna mellan de olika EU-direktiv som styr arbetet i kustzonen har lett till att arbetet för arter och livsmiljöer ”fallit mellan stolarna/direktiven” enligt

Havs- och vattenmyndigheten. Naturvårdsdirektivens referensvärden för arter och livsmiljöer är heller inte tillräckligt harmoniserade med miljökvalitetsnormerna.

Miljömålsberedningen lyfter fram att ett förtydligande av miljökvalitetsnormerna därför kan sätta ytterligare press på att inkludera miljöhänsyn i samhällsutvecklingen när det gäller byggande, infrastruktur, avfallshantering, sjöfart m.m. Otydligheter och överlapp mellan de olika direktiven medför ineffektivitet i miljöövervakning, uppföljning och rapportering. Om ett tillståndsärende ges tillåtlighet eller inte kan komma att bedömas olika beroende på vilket direktiv som tillämpas.

Det är nämligen EU-direktiven, varifrån många miljökvalitetsnormer härstammar, som är den drivande kraften i arbetet. Miljökvalitetsmålen, å andra sidan, finns med i myndigheternas arbete men är inte styrande på samma sätt som direktiven. Direktiven har införlivats i svensk rättsordning genom rättsakter baserade på miljöbalken. Både kommuner och länsstyrelser vittnar dock om att miljökvalitetsnormerna inom havs- miljöförvaltningen har liten eller mycket liten inverkan på samhällsutvecklingen.

Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att det är nödvändigt att Havs- och vattenmyndigheten i sin instruktion får ett särskilt ansvar för att säkerställa ett samordnat genomförande av vattenförvaltningen, havsmiljöförvaltningen och art- och habitatdirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer.

### **Nödvändigt med ökad samordning av reglerna för hav, vatten, biologisk mångfald och livsmiljöer**

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att ett samordnat beslutsfattande av miljökvalitetsnormerna som berör hav och kust är avgörande för att förbättra miljötillståndet. En modell för samordnat beslutsfattande kan se ut på flera olika sätt, och förslag har även getts i Vattenförvaltningsutredningen. Det centrala är att dagens modell med en uppdelning mellan olika myndigheter som har ansvar för olika direktiv upphör och att en och samma instans samordnar beslutsfattandet.

Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att ett gemensamt beslutsorgan ska besluta om miljökvalitetsnormer i enlighet med både vattenförvaltningsförordningen och havsmiljöförordningen samt referensvärden i enlighet med art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet för akvatiska arter och livsmiljöer.

### **Effektiv målstyrning kräver ökad politisk återkoppling, samordning och finansiering**

Åtgärdsprogrammen för havs- och vattenmiljön har fått omfattande kritik. Kritiken handlar bl.a. om att man inte har mandat att besluta om nya rättsliga eller ekonomiska styrmedel, och att man därför är begränsad till att utforma åtgärder inom befintligt system. Vattenmyndigheterna har heller inte mandat att besluta hur åtgärder ska finansieras. Det innebär att uppgifter läggs på myndigheter och kommuner vid sidan av den normala budgetprocessen. Den formella ställningen för åtgärdsprogrammen anses också vara svag, i och med att myndigheter på samma nivå i normhierarkin normalt sett inte beslutar över varandra. Många åtgärder anses också vara på en för övergripande och generell nivå för att vara adekvata för länsstyrelser eller kommuner inom deras verksamhet. Bland nationella myndigheter, länsstyrelser, kommuner och andra aktörer finns en samsyn om att det finns ett omfattande åtgärdsunderskott i havsmiljöförvaltningen, vilket anses vara ett mycket allvarligt problem.

Åtgärdsprogrammet för havsmiljön har till största delen bestått av administrativa åtgärder och endast ett par fysiska åtgärder. Programmen uppfattas inte heller som tillräckligt kraftfulla, inte minst för att de inte innehåller de konkreta åtgärder som behövs.

I dagsläget är avståndet för stort mellan den högsta politiska nivån i regering och riksdag och havs- och vattenförvaltningens olika nivåer och aktörer. För att möjliggöra en ökad åtgärdsakt och mer omfattande åtgärder i linje med ekosystemansatsen, i syfte att nå miljömålen, anser Miljöpartiet, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen ska besluta om åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön.

## Övergödningen ska begränsas

Regeringen föreslår att åtgärdsarbetet ska vara långsiktigt och samordnat och bidra till cirkulära flöden av fosfor och kväve för att begränsa övergödningen. Regeringen ska verka för att återföringen och effektiviteten i användningen av växtnäringsämnen ska öka och att åtgärdsarbetet i avrinningsområden ska utvecklas för att minimera tillförsel av fosfor och kväve till kust och hav. Regeringen anser att kust- och havsmiljöförvaltningen behöver utvecklas för att minska effekterna av övergödningen på arter och livsmiljöer.

Miljöpartiet välkomnar regeringens förslag att övergödningen ska begränsas och åtgärdsarbetet vara långsiktigt men beklagar att regeringen inte avser att gå fram med de konkreta alternativ som Miljömålsberedningen föreslår.

## Jordbruksverket ska vara ansvarig myndighet för miljömålet Ingen övergödning

I dagsläget är Havs- och vattenmyndigheten ansvarig myndighet för att nå miljömålet Ingen övergödning. Eftersom jordbrukets verksamheter är en central källa för den näringsanvändning och det läckage som orsakar övergödning anser Miljöpartiet, i likhet med Miljömålsberedningen, att Jordbruksverket ska vara miljömålsansvarig myndighet för miljökvalitetsmålet Ingen övergödning. Jordbruksverket ska sedan uppdras att samverka med övriga relevanta myndigheter.

Ett viktigt verktyg för att jobba mer målinriktat med övergödningens problematik, är att ansvarig myndighet kan meddela föreskrifter om vilka områden som är övergödningssensibla områden. Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen ska komplettera 5 § förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket med ett bemyndigande för Jordbruksverket att meddela föreskrifter om vilka kustområden och länsdelar som är övergödningssensibla områden med hänsyn till risk för att miljökvalitetsnormer enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) inte nås.

Det är också nödvändigt att klargöra i Jordbruksverkets instruktion, att Jordbruksverket ska bidra till att jordbrukets läckage av näringsämnen till vatten- och havsmiljön följer de beslutade miljökvalitetsnormerna enligt 5 kap. miljöbalken.

Vidare anser Miljöpartiet, i likhet med Miljömålsberedningen, att ett krav på samverkan mellan de myndigheter som arbetar för att minska övergödningen bör skrivas in i Jordbruksverkets instruktion. Jordbruksverket ska få till uppgift i sin instruktion att samverka med vattenmyndigheterna, Havs- och vattenmyndigheten och övriga berörda myndigheter i arbetet med genomförande av åtgärdsprogrammen enligt

vattenförvaltningsförordningen (2004:660) och havsmiljöförordningen (2010:1341), i frågor och åtgärder som rör miljökvalitetsmålet Ingen övergödning.

## Havsregionalt samarbete är avgörande för att förbättra havsmiljön och minska övergödningen

Regeringens bedömning är att det internationella samarbetet, i synnerhet det havs-regionala samarbetet inom och mellan Helcom och Ospar samt genomförandet av Helcoms aktionsplan för Östersjön och Osparns miljöstrategi för Nordostatlanten, är avgörande för att förbättra havsmiljön. För att särskilt komma till rätta med övergödningens problemen behövs ett aktivt arbete inom EU, havsregionalt, nationellt och lokalt.

Miljöpartiet stöder regeringens bedömning men anser att regeringen närmare bör ange hur genomförandet av Helcoms uppdaterade aktionsplan för Östersjön (BSAP) och Osparns miljöstrategi för Nordostatlanten (NEAES) ska gå till.

Miljöpartiet anser att regeringen även ska besluta om den föreslagna genomförandeplanen för Helcoms uppdaterade aktionsplan för Östersjön (BSAP) och Osparns miljöstrategi för Nordostatlanten (NEAES), i enlighet med Havs- och vattenmyndighetens regeringsuppdrag.

## Stärkt regional åtgärdssamordning

Regeringens bedömning är att samverkan på avrinningsområdesnivå bör vidareutvecklas och stärkas för att öka effektiviteten och takten i åtgärdsarbetet. Miljöpartiet stöder regeringens bedömning men vill att regeringen ser arbetet som början på en process där åtgärder kan adderas till varandra. Miljömålsberedningen föreslog att länsstyrelserna skulle få ett tydliggjort ansvar och utökad roll, och Miljöpartiet kan inte se något hinder för att regeringen skulle gå vidare med Miljömålsberedningens förslag i ett första steg, för att sedan tydliggöra och förbättra processen efter hand. Faktum kvarstår att länsstyrelserna har en oerhört viktig roll i sammanhanget, och samverkan behöver fortgå och vidareutvecklas.

Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att länsstyrelserna ska få en uppgift i sin instruktion att ha ett tydligare ansvar för att samordna arbetet i länets kustvattenområden när det gäller underlag för fysisk planering och stöd till kommunerna, skydd av marina områden med andra områdesbaserade bevarandeåtgärder samt åtgärdsplanering och genomförande av åtgärder.

I dagsläget är ansvaret för kustzonens miljö uppdelat på en mängd aktörer och nivåer i den offentliga förvaltningen. Denna uppdelning, och brist på samordning, leder till att arbetet många gånger präglas av ineffektivitet och bristande måluppfyllelse. Det behövs tydligare samordning, och kommunerna behöver få bättre förutsättningar att arbeta med ett helhetsperspektiv från utsjö till land i den fysiska planeringen.

För att stötta kommunerna, som många gånger saknar kompetens i sakfrågorna men har ett stort ansvar och rådighet i frågor med stor påverkan på kustzonen, är det nödvändigt med bättre kunskapsunderlag för kommunerna. Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att länsstyrelserna ska få till uppgift att ta fram och tillhandahålla kunskapsunderlag för länets kustvattenområde, vilket ska vara sammanställt och lättillgängligt för länets kommuner och vara utformat så att det kan

användas som underlag för bl.a. fysisk planering, skydd, tillsyn, tillståndsprövning och åtgärdsplanering.

Ett sådant kunskapsunderlag är av central betydelse för att ge kommunerna förutsättningar att lyfta in behovet av ekosystemhänsyn i planeringen. Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att uppgiften om kunskapsunderlag för kustvattenområden ska föras in i länsstyrelsens instruktion.

Regeringen nöjer sig med att konstatera att åtgärdssamordning i avrinningsområden bör vidareutvecklas och stärkas men ger inga precisa förslag kring hur den ska komma till stånd. Givet de goda erfarenheterna av lokala/regionala åtgärdssamordnare och hur just denna funktion pekats ut som central av en mängd aktörer, liksom av Miljömålsberedningen, beklagar vi att regeringen inte tydligare beskriver hur den regionala åtgärdssamordningen ska stärkas. Miljömålsberedningen har många färdigberedda förslag, och vi ser ingen anledning för regeringen att inte närmare precisera en färdriktning för politiken här.

Myndigheternas arbete med lokala åtgärdssamordnare har visat sig vara ett framgångsrikt sätt att implementera lokala havs- och vattenmiljörelaterade åtgärder. Dessa åtgärder är ofta mångfunktionella, och har även goda effekter på landbaserad biologisk mångfald, klimatanpassningsförmåga och andra ekosystemtjänster.

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att det ska genomföras en långsiktig satsning på lokala åtgärdssamordnare och att länsstyrelserna måste få en instruktionsenlig uppgift att stödja den regionala åtgärdssamordningen för lokala havs- och vattenåtgärder.

Det fortsatta behovet av åtgärdssamordnare fram till 2035 måste ses över och inkluderas i regeringens budgetarbete.

För att arbetet ska fungera effektivt på lokal nivå anser Miljöpartiet i likhet med Miljömålsberedningen att Havs- och vattenmyndigheten och Jordbruksverket bör få till uppgift att tillsammans tillhandahålla en nationell rådgivnings- och stödfunktion för det lokala åtgärdsarbetet.

Miljöpartiet anser vidare, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen måste föra upp ett nytt anslag med benämningen Statligt stöd till lokalt havs- och vattenvårdsarbete på statsbudgetens utgiftssida och att anslaget bl.a. bör få användas för statsstöd till lokala havs- och vattenvårdsprojekt, som anställning av åtgärdssamordnare vid en länsstyrelse, kommun eller ideell sammanslutning samt åtgärdsplanering i avrinningsområden.

### **Åtgärdsprogrammen och åtgärdssamordning**

Åtgärdsprogrammen för vatten- och havsmiljöförvaltningen är grunden för allt åtgärdsarbete. Tyvärr – erfar Miljömålsberedningen – är åtgärdsarbetet i dag ineffektivt, splittrat och uppdelat på en mängd aktörer. Detta leder till att åtgärder som skulle behöva vidtas inte vidtas. Miljöpartiet instämmer i denna analys. Miljöpartiet, i likhet med Miljömålsberedningen, anser därför att det behövs en beredningsfunktion på länsstyrelserna för arbetet med havs- och vattenmiljöfrågor. Detta bör inkluderas i regeringens proposition. Det är också viktigt att länsstyrelsernas uppgifter i fråga om havs- och vattenmiljöförvaltning ska regleras i länsstyrelseinstruktionen.

Miljömålsberedningen lyfter också fram att det är viktigt att åtgärdsprogrammen kopplas samman med finansieringen av åtgärderna. Om finansiering inte följer med åtgärderna – utan ska finansieras inom ramen för den ordinarie verksamheten, som

upplägget är nu – kommer sannolikt inte åtgärderna att genomföras i den utsträckning som krävs för att förbättra miljötillståndet i den takt som krävs. Miljöpartiet, liksom Miljömålsberedningen, anser därför att åtgärdsprogrammen ska innehålla en analys och beskrivning av hur åtgärderna i programmen ska finansieras.

## Öka återföringen av fosfor och kväve

Regeringens bedömning är att återföringen av fosfor och kväve behöver öka. Regeringen konstaterar att det finns behov av att stödja drivkrafter och undanröja hinder för innovation och teknikutveckling för att underlätta recirkulering av fosfor och kväve.

Miljöpartiet vill att regeringen förtydligar hur detta ska uppnås. Vi vill, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen klargör att man avser att ge relevanta myndigheter ett gemensamt uppdrag att ta fram förslag på hur stallgödsel, avloppsvatten och avloppsslam samt matavfall kan utvecklas till en högvärdig resurs, bl.a. i form av biogödsel eller återföring av näringsämnen till mineralgödsel, för att bidra till att nå etappmålet om återföring av näringsämnen.

## Minska tillförsel av fosfor och kväve till mark och vatten

Regeringens bedömning är att kravet på dokumentation genom växtodlingsplaner eller motsvarande inom övergödningskänsliga områden även bör inkludera tillförsel av fosfor.

Vi stöder regeringens bedömning men anser att regeringen bör inkludera en mer systemövergripande ansats kring hur tillförseln av fosfor och kväve till mark och vatten ska kunna minskas. Vi vill att regeringen ska klargöra att för att minska övergödningsproblem på lång sikt och säkerställa ett hållbart nyttjande av naturresurser behöver användningen av jungfrulig fosfor minska drastiskt och nyproducerat kväve framtaget med fossila energikällor fasas ut. Samhället måste gå mot en mer precis, effektiv och kretsloppsbaserad användning av näringsämnen, och för detta ändamål behövs konkreta styrmedel.

För att minska tillförseln av mineralgödsel, och möjliggöra för ökad användning av lokalt producerad gödsel som stallgödsel, krävs en högre differentiering av jordbruket än dagens koncentration av renodlade djurgårdar i vissa regioner och växtodlingsgårdar i andra. Det behövs en ökad och förbättrad integrering av växtodling och djurhållning på gårdsnivå inom jordbruket, i likhet med ekologiska bruksmetoder.

## Stöden för åtgärder inom jordbruket behöver utvecklas

Regeringens bedömning är att i samband med översynen av stöden inom den gemensamma jordbrukspolitiken 2028 behöver aktuella kunskapsunderlag i form av beslutsstödsverktyg användas i högre grad för att öka effekt och måluppfyllelse och därigenom minska övergödningsfrågan från jordbruket. En sådan översyn av stöden inom klimat- och miljöområdet kan leda till ökade möjligheter att införa administrativt enkla stöd, incitamentsbaserade, resultat- eller värdebaserade stöd eller stöd till kollektiva insatser, samtidigt som konkurrensneutralitet mellan EU:s medlemsstater värnas.

Miljöpartiet stöder regeringens bedömning att aktuella kunskapsunderlag i form av beslutsstödsverktyg behöver användas i högre grad i samband med översynen av stöden inom den gemensamma jordbrukspolitiken för att öka effekt och måluppfyllelse och därigenom minska övergödningen från jordbruket. Vi anser dock att regeringens bedömning bör förtydligas för att klargöra att regeringen i arbetet inför översynen av den gemensamma jordbrukspolitiken aktivt ska verka inom EU för att de ekonomiska ersättningarna ska relateras till utsläppsminskningar och ekosystemtjänster.

Regeringen anför att översynen av stöden inom klimatområdet kan leda till ökade möjligheter att införa administrativt enkla stöd, incitamentsbaserade, resultat- eller värdebaserade stöd eller stöd till kollektiva insatser, samtidigt som konkurrensneutralitet mellan EU:s medlemsstater ska värnas. Miljöpartiet anser att konkurrensneutralitet mellan EU:s medlemsstater ska värnas, men regeringen bör förtydliga i propositionen att Sveriges inriktning måste vara att inte låta krav på konkurrensneutralitet mellan EU:s medlemsstater medföra lägre miljökrav eller sämre djurvelfärd vid den kommande översynen av stödsystemet inom den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) – men därmed inte heller sämre konkurrensförhållanden för svenska bönder. Det är en viktig skillnad mot regeringens bedömning. Det bör tydliggöras att Sverige aktivt måste verka för att svensk djurvelfärd, som är en spjutspets inom EU, liksom högre ställda svenska miljökrav inte ska sänkas som en följd av kraven på konkurrensneutralitet. Inte heller ska konkurrensförhållanden för svenska bönder försämrats som en följd av högre miljökrav i Sverige.

Regeringen bör vidare förtydliga att man i arbetet inför översynen av den gemensamma jordbrukspolitiken skyndsamt ska ta fram de beslutsstödsverktyg som krävs för en ökad klimat- och miljöstyrning. Mot bakgrund av de stora reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken som krävs för att öka miljö- och klimatnyttan har regeringen ingen tid att förlora i arbetet med att förbereda nästa reform, och bör med aktuella beslutsstödsverktyg och kunskapsunderlag redan nu verka inom EU-samarbetet för att vinna gehör för svenska perspektiv.

## Uppföljning och utvärdering av åtgärder mot övergödning behöver förbättras

Regeringens bedömning är att uppföljningen och utvärderingen av åtgärdsarbetet mot övergödning och det lokala åtgärdsarbetet behöver förbättras för att öka effektiviteten i åtgärdsarbetet.

Miljöpartiet stöder regeringens bedömning men gör delvis en annan bedömning än regeringen. I sammanhanget behöver behovet av en utökad och förbättrad miljöövervakning fastslås, liksom utökade och förbättrade system för miljödata. Det går inte att bortse från denna kontext i sammanhanget, men behovet lyser tyvärr med sin frånvaro i regeringens bedömning.

Miljöpartiet vill att regeringen klargör att man avser att öka omfattningen av både den marina och den akvatiska miljöövervakningen, och ta fram en långsiktig plan för att utveckla en mer sammanhållen miljödataförvaltning och miljöövervakning.

## Farliga ämnen och marint skräp

### Internationella regelverk och utvecklingen inom EU

Regeringens förslag är att Sverige även i fortsättningen ska verka aktivt för att EU:s kemikaliestrategi för hållbarhet genomförs i sin helhet och utan onödiga dröjsmål. Sverige ska också fortsätta att arbeta internationellt för ambitiösa regleringar och kontroll av farliga ämnen så att tillförseln av farliga ämnen till havsmiljön minskar.

Miljöpartiet stöder regeringens förslag men anser att det inte räcker att verka för att genomföra EU:s kemikaliestrategi, utan Sverige behöver fortsätta att verka för en utvecklad kemikalielagstiftning på EU-nivå och harmonisering med annan relevant lagstiftning, som EU:s vatten- och havsmiljölagstiftning.

Miljöpartiet vill även att regeringen tydliggör att man avser att aktivt verka för att revideringen av Reach slutförs, och att lagstiftningen inte vattnas ur utan skärps.

Vidare vill Miljöpartiet att regeringen tydliggör att Sverige i EU ska driva på för en uppdatering av de gränsvärden för miljöfarliga ämnen i havet som regleras i vatten-direktivet. Regeringen behöver även ta initiativ till att fler ämnen får gränsvärden.

Regeringen bör även förtydliga att Sverige fortsatt starkt ska bidra till arbetet mot spridningen av farliga kemikalier på EU-nivå och regeringen bör säkra långsiktiga resurser för detta arbete.

### Marint skräp

Regeringens bedömning är att Sverige bör fortsätta genomförandet av engångsplast-direktivet samt fortsätta att vara aktivt drivande i förhandlingarna för ett ambitiöst globalt avtal mot plastföroreningar som omfattar hela livscykeln för plast.

Miljöpartiet stöder regeringens bedömning men anser att bedömningen inte är tillräcklig för att svara upp mot den problembild som regeringen för fram i skältexten. Den saknar också en konkret viljeriktning kring hur regeringen avser att ta vidare frågorna nationellt, vilket är centralt i sammanhanget.

De globala problemen med marint skräp – där plast står för den största delen – är enorma, och regeringen måste specifikt verka för en absolut minskning av användningen/produktionen av plast från jungfruliga resurser, liksom driva internationellt och inom EU att det krävs ett tak på den globala plastproduktionen. Detta är en av de absoluta kärnfrågorna i det internationella och europeiska arbetet mot marint skräp och plastföroreningar, och bör helst ingå i ett globalt avtal mot plastföroreningar. Men oavsett detta arbete krävs progressiva regeringar som aktivt driver frågorna, inom ramen för förhandlingarna om ett globalt avtal mot plastföroreningar, eller i ett eget spår. Därför behöver regeringen förtydliga sin bedömning av frågan.

I likhet med Miljömålsberedningen anser vi också att regeringen ska ge Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att utreda, och vid behov föreslå, ett etappmål till miljö-målssystemet om marint skräp. Vidare bör Havs- och vattenmyndighetens instruktion kompletteras med ett ansvar för frågor som rör marint skräp.

## Förvaltning av fisk som en del av havsmiljöförvaltningen

### **Målen och rådgivningen inom fiskförvaltningen samordnas bättre med havsmiljöförvaltningen**

Regeringens bedömning är att Havs- och vattenmyndighetens uppgifter bör ses över i syfte att stärka myndighetens ansvar för ett samordnat genomförande av EU:s miljölagstiftning och EU:s gemensamma fiskeripolitik inom dess ansvarsområde. Sverige bör vara fortsatt aktivt inom EU, Baltfish, Scheveningen, Helcom och Oskar för att verka för och främja att rådgivning från Ices och STECF om fiskemöjligheter och tekniska regleringar inom fiskeripolitiken även bidrar till att nå fastställda förhållanden som kännetecknar god miljöstatus enligt havsmiljödirektivet. Sverige bör verka för att vetenskaplig rådgivning för fiskbestånd och havsmiljö beaktar befintliga dataunderlag, inklusive delbestånd och data om havsmiljödirektivets kvalitativa deskriptorer.

Miljöpartiet stöder regeringens bedömning men anser att det är ottydligt hur regeringen avser att åstadkomma en bättre samordning mellan fiskeförvaltningen och havsmiljöförvaltningen. Vi anser att ett bättre alternativ vore att lägga fram Miljömålsberedningens förslag.

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen måste integrera frågor om hållbar förvaltning av fiskresurserna med havsmiljöförvaltningen i stort. Det krävs därför att Havs- och vattenmyndighetens instruktion ändras så att det framgår att myndigheten ska tillämpa en ekosystemansats samt att hållbar förvaltning av fiskresurserna ska integreras med havsmiljöarbetet.

Miljöpartiet anser vidare, i likhet med Miljömålsberedningen, att Havs- och vattenmyndighetens instruktion måste tydliggöras så att det framgår att myndigheten inom sitt ansvarsområde ansvarar för ett samordnat genomförande av EU:s miljölagstiftning, inklusive EU:s gemensamma fiskeripolitik, med hänsyn till bl.a. miljökvalitetsnormer, rådgivning, genomförande av åtgärder samt uppföljning och utvärdering.

Mot bakgrund av det kritiska läget för många fiskbestånd behöver regeringen i närtid verka för att EU antar en strategi för att både kortsiktigt och långsiktigt bygga upp fiskbestånden i EU:s hav, inklusive våra svenska hav.

Regeringen måste även verka för en förändring av systemet med MSY till en ekosystembaserad förvaltningsmodell, så att utgångspunkten vid kvotsättning är beståndens fitness, storleks- och åldersfördelning samt andra parametrar i ekosystemet, liksom behovet av att återuppbygga bestånden för både kort- och långsiktig stabilitet över nivåer som kan producera maximal hållbar avkastning.

Miljöpartiet anser vidare att regeringen, med stöd av Ices, ska ta fram ett förslag till hur en samlad rådgivning för fiskeripolitikens mål för beståndsförvaltning, inklusive delbestånd, och de delar inom havsmiljödirektivets kvalitativa deskriptorer som berör fisk, ska utformas. Syftet ska vara att Ices råd ska innefatta ekosystemansatsen i de årliga uppdateringarna.

Sedan Miljömålsberedningen lämnade över sin utredning till regeringen har det blivit ännu tydligare att sill- och strömmingsbestånden i Östersjön mår allt sämre. Inför EU:s fiskeförhandlingar 2023 var läget så illa att regelverket och därmed kommissionen föreslog fiskestopp. Tyvärr följde inte EU:s fiskeministrar rådet. Den största delen av sill/strömming i Östersjön tas upp av s.k. industritrålare, stora båtar som kan ta upp enorma kvantiteter på kort tid och där den absoluta majoriteten av fångsten inte går till humankonsumtion. Fram till mitten av 1990-talet var industritrålning förbjudet i Östersjön och Miljöpartiet anser att förbudet måste återinföras snarast.

## **Försiktighetsansatsens tillämpning måste stärkas**

Regeringens bedömning är att försiktighetsansatsens tillämpning bör stärkas vid varningssignaler om oklara orsakssamband mellan olika faktorer som påverkar havsmiljön och risk för betydande ekosystemeffekter av pågående aktiviteter.

Miljöpartiet stöder regeringens bedömning men önskar att den skärps och preciseras ytterligare.

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen ska tydliggöra att försiktighetsansatsen ska tillämpas i enlighet med artikel 2 i den gemensamma fiskeripolitiken vid varningssignaler om oklara orsakssamband och risk för betydande ekosystemeffekter av ett pågående fiske. Vi vill också framhålla att i de fall där dataunderlaget är för bristfälligt för att bedöma orsakssamband mellan exempelvis interaktioner mellan arter och ekosystemeffekter för att en ordentlig bedömning ska kunna göras ska försiktighetsprincipen tillämpas och ges företrädesrätt.

## **Regleringar av fiske utanför skyddade områden för att bevara naturvärden och ekosystemtjänster**

Regeringens bedömning är att det bör tas fram permanenta regleringar avseende pelagiskt trålfiske inom hela området upp till 12 nautiska mil från baslinjen i svensk territorialzon i Östersjön från Skanör till Haparanda, inklusive Öland och Gotland. Regeringen menar att det finns ett behov av att ta bort eller drastiskt minska de s.k. inflyttningsområdena innanför trålgränsen och ett behov av att inrätta områden utanför 12 nautiska mil där visst fiske kan behöva begränsas, i synnerhet för att skydda lekansamlingar av strömming och andra kustfiskbestånd.

Miljöpartiet anser att regeringens bedömning är otydlig och går att tolka på en mängd olika sätt. I detta kritiska läge för sill och strömming är det av yttersta vikt att ge tydliga styrsignaler till myndigheterna.

För att skydda sill och strömming maximalt på svenska vatten anser Miljöpartiet att regeringen omgående ska flytta ut trålgränsen till 12 nautiska mil, utan undantag, utanför kusten, vilket även innebär att samtliga s.k. inflyttningsområden skyndsamt måste tas bort. I dagsläget pågår ett omfattande fiske i inflyttningsområdena, och detta måste stoppas.

Miljöpartiet anser vidare att regeringen måste omformulera uppdraget till Havs- och vattenmyndigheten från ett tidsbegränsat vetenskapligt projekt till en permanent utflyttning av trålgränsen längs hela ostkusten.

## **Åtgärdsplaner för att öka andelen stor fisk i kustekosystemen**

Regeringens bedömning är att det finns behov av att identifiera verktyg och åtgärder för olika kuststräckors regionala behov och utmaningar för att stärka bestånden av stor rovfisk och ekosystemens resiliens.

Miljöpartiet stöder regeringens bedömning men anser att den behöver precisera ett tydligare handlingsalternativ.

När det gäller den känsliga och viktiga kustzonen, anser Miljöpartiet i likhet med Miljömålsberedningen, att det behöver tas fram länsvisa, alternativt samordnade inom vattendistriktet, åtgärdsplaner för fiskevärden både vid kusten och i utsjön, för att stärka bestånden av stor rovfisk, stärka ekosystemens resiliens och bidra till att minska effekter av övergödning. Särskilt viktiga områden som våtmarker, lekområden,

ålgräsängar och grunda vikar är i stort behov av restaurering. Så kan också kustekosystemens förmåga att lagra in kol och minimera metanutsläpp öka. Kustlänsstyrelserna, med stöd av Havs- och vattenmyndigheten, bör uppdras att redovisa sådana åtgärdsplaner senast 2026.

Miljöpartiet anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att planeringen av fiskevården i kustområdena ska inkluderas i arbetet med åtgärdsprogrammen enligt havsmiljöförordningen och vattenförvaltningsförordningen.

### **Förvaltning av predatorer bör ingå i en ekosystembaserad havsförvaltning**

Regeringens bedömning är att förvaltning av predatorer som säl och skarv bör ingå i en ekosystembaserad havsförvaltning som styrs av alla tre hållbarhetsdimensioner.

Miljöpartiet anser att regeringens ställningstagande är otydligt och önskar att regeringen klargör att nuvarande jaktregler som är inriktade på säl i närheten av fiskeredskap kvarstår.

Vi anser också att det är nödvändigt att satsa på vidareutveckling av sälsäkra fiskeredskap och andra icke-dödliga åtgärder som förhindrar och/eller avskräcker sälar från att komma åt fiskfångsten och/eller fiskeredskapen.

Eftersom gråsälen i Östersjön utgörs av ett enda bestånd anser Miljöpartiet att det är av yttersta vikt att Östersjöländerna tillsammans ska ta fram en gemensam förvaltnings- och bevarandeplan, och att regeringen verkar för att en sådan kommer till stånd.

## **Sjöfartens påverkan på havsmiljön**

### **Större hänsyn i känsliga kust- och havsområden**

Regeringens bedömning är att sjöfartens miljöpåverkan och behovet av åtgärder för att minska sjöfartens miljöpåverkan i särskilt känsliga områden i Östersjön bör utredas.

Miljöpartiet vill att regeringen tydliggör sitt ställningstagande. Vi anser, i likhet med Miljömålsberedningen, att Trafikanalys bör få till uppgift att följa upp och utvärdera effekterna av sjöfartens samlade påverkan på havsmiljön och dess ekosystem.

En särskild utredare bör vidare ges i uppdrag att se över relevant lagstiftning för att säkerställa möjligheten till reglering av och restriktioner för kommersiell sjöfart i eller nära kustområden med höga naturvärden.

Denna process bör dock inte inväntas innan regeringen kan inleda en process inom IMO angående reglering av, restriktioner för och förbud mot kommersiell sjöfart i farlederna som går genom särskilt känsliga områden i Östersjön. Dessa behöver ändras/läggas om för att skydda höga naturvärden som alfågel och tumlare. Processen inom IMO kommer att ta tid och behöver därför inledas utan dröjsmål, parallellt med att en utredare ser över relevant lagstiftning.

Miljöpartiet anser även, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen omgående ska inhämta beslutsunderlag från berörda myndigheter gällande behovet av regleringar/restriktioner i följande områden: a) över Salvorev, mellan Fårö och Gotska sandön och b) mellan Norra Midsjöbanken och Hoburgs bank och därmed sammanhängande stråk. Dessa områden kännetecknas av särskilt höga naturvärden.

## **Utsläpp av tvättvatten från skrubbrar behöver regleras**

Regeringens bedömning är att ett nationellt förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar bör övervägas. Vidare bör Sverige fortsatt verka för reglering av sådana utsläpp inom ramen för de havsregionala konventionerna Oskar och Helcom, inom EU samt inom den internationella sjöfartsorganisationen (IMO).

Miljöpartiet anser, till skillnad från regeringen, att förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar inom hela Sveriges sjöterritorium ska införas utan dröjsmål.

## **Undervattensbullers påverkan på marina ekosystem**

Regeringens bedömning är att det är angeläget att förstärka myndighets- och aktörs-samverkan, utveckla kunskapsunderlaget och analysera vilka förvaltningsåtgärder och innovativa teknologier som kan bidra till att minska belastningen av kontinuerligt lågfrekvent undervattensbuller.

Miljöpartiet vill att regeringen förtydligar sin bedömning. Miljöpartiet vill, likt Miljömålsberedningen, att Havs- och vattenmyndigheten får i uppdrag att fastställa minst en miljökvalitetsnorm för kontinuerligt undervattensbuller senast 2026, liksom för impulsiva bullerkällor som t.ex. pålning och sprängning senast 2026. Vidare bör Sverige omgående implementera de nya tröskelvärden för undervattensbuller som tagits fram på EU-nivå.

I dag är det oklart vilken myndighet som har ansvar för undervattensbuller, och Miljöpartiet vill därför att Havs- och vattenmyndigheten ska tilldelas ett övergripande ansvar för samordning av frågor om undervattensbullers påverkan på marina ekosystem, att ansvaret ska omfatta allt buller orsakat av mänsklig verksamhet och att ansvaret ska tydliggöras i Havs- och vattenmyndighetens instruktion.

## **Skydd av marina områden**

### **Skyddet av marina områden ska utökas och förstärkas**

Regeringens förslag är att Sverige ska utöka och förstärka skyddet av marina områden för att bidra till att nå den internationella målsättningen om 30 procent skyddade marina områden, varav en tredjedel strikt skyddade, motsvarande 10 procent, till 2030 som antagits inom EU:s biodiversitetsstrategi, de regionala havskommissionerna Helcom och Oskar samt det nya globala ramverket för biologisk mångfald i konventionen för biologisk mångfald (CBD). I linje med nämnda konventioner, ramverk och strategier ska det finnas värden att skydda för att peka ut skyddade marina områden. För att skapa förutsättningar för ett ändamålsenligt skydd ska Sverige på ett proportionerligt och ändamålsenligt sätt utöka och förstärka skyddet av marina områden i Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon. Skyddet ska vara utformat så att det säkerställer och bevarar den biologiska mångfalden samt bildar ett representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt nätverk, sammantaget och för vart och ett av de tre havsområdena Västerhavet, Egentliga Östersjön och Bottniska viken. Förutsättningarna för att nå dessa målsättningar behöver stärkas och tydliggöras. Arbetet med att säkerställa ett representativt, ekologiskt sammanhängande och funktionellt nätverk av marina skyddade områden behöver fortsätta.

Miljöpartiet vill att regeringen förtydligar att målnivån om 30 procent skyddade områden ska gälla specifikt för Sverige. Att enbart tala om att Sverige ska bidra till ett

internationellt mål skulle i värsta fall kunna öppna upp för att Sverige inte bidrar till denna målnivå fullt ut, dvs. att en mindre andel än 30 procent av svenska havsområden skyddas.

Miljöpartiet anser därför att regeringen ska besluta om ett etappmål för skydd av marina områden som slår fast att minst 30 procent av Sveriges territorialvatten och ekonomiska zon ska vara skyddat genom formellt områdesskydd eller andra effektiva areella bevarandeåtgärder till 2030. Centralt i sammanhanget är att kvaliteten på de skyddade områdena måste förbättras jämfört med i dag. I dag tillåts omfattande aktiviteter som pressar och stör ekosystemet, som omfattande fiske, i många skyddade områden. Fiskefredade områden har visat sig vara ett effektivt verktyg för att stärka ekosystemet. Vissa områden måste avsättas som helt fredade från mänsklig verksamhet. Minst 10 procent ska därför ha strikt skydd och vara helt opåverkade områden.

Det är också nödvändigt att regeringen tydliggör hur man ska nå målen om utökat marint skydd. Exempelvis bör regeringen ange att man avser att anslå tillräckliga ekonomiska medel för att de skyddade områdena ska kunna inrättas på utsatt tid.

Gällande hur skyddet ska genomföras, som är en fråga som behöver tydliggöras, finns det stora behov av förtydliganden från regeringen.

### **Samtliga berörda myndigheter måste arbeta med biologisk mångfald och ekosystemtjänster**

Miljöpartiet anser att regeringen bör tydliggöra att de myndigheter vars verksamhet har bäring på skydd av arter, livsmiljöer och ekosystemtjänster också behöver uppdras att delta aktivt i detta arbete. Uppdragen behöver säkras genom tillägg i myndigheternas instruktioner. Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att även Sjöfartsverkets, Transportstyrelsens och Försvarsmaktens instruktioner måste ändras så att myndigheterna inom sitt ansvarsområde får till uppgift att delta i arbetet med skydd av arter, livsmiljöer och ekosystemtjänster.

Miljöpartiet vill även att regeringen förtydligar hur bottentrålning i skyddade områden ska förbjudas. Ingen tydlig skrivning finns i propositionen i dagsläget, men frågan fick stort utrymme på regeringens presskonferens och i medierna. Miljöpartiet vill att undantagen för trålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen återkallas, så att trålning i skyddade områden upphör. Därutöver måste ett förbud mot trålning i marina skyddade områden införas. Regeringen måste även aktivt verka för ett trålförbud i samtliga formellt skyddade marina områden utanför trålgränsen i svensk ekonomisk zon.

Miljöpartiet anser vidare att det är nödvändigt att fasa ut destruktiva fiskeredskap och införa ett generellt förbud mot bottentrålning. Sverige måste även driva att det införs begränsningar för bottentrålning, s.k. trålningsstoppzoner, inom EU:s beslut om fiskekvoter.

Miljöpartiet anser även att det är viktigt att regeringen förtydligar att de myndigheter vars verksamhet har bäring på skydd av arter, livsmiljöer och ekosystemtjänster också behöver uppdras att delta aktivt i detta arbete. Uppdragen behöver säkras genom tillägg i myndigheternas instruktioner. Miljöpartiet anser därför, i likhet med Miljömålsberedningen, att även Sjöfartsverkets, Transportstyrelsens och Försvarsmaktens instruktioner måste ändras så att myndigheterna inom sitt ansvarsområde får till uppgift att delta i arbetet med skydd av arter, livsmiljöer och ekosystemtjänster.

Sverige står nu inför ett intensivt arbete med att öka det marina skyddet, i linje med de globala målen om 30 procents marint skydd. Det är viktigt att Sverige går in i det arbetet med förbättrade förutsättningar för ett effektivt arbetssätt. Miljöpartiet anser också, i likhet med Miljömålsberedningen, att regeringen måste komplettera områdes-skyddsförordningen (1998:1252) med ett krav på att länsstyrelserna samarbetar om nätverk av skyddade marina områden inom de tre havsregionerna Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet.

*Emma Nohrén (MP)*

*Rebecka Le Moine (MP)*

*Linus Lakso (MP)*

*Katarina Luhr (MP)*

*Elin Söderberg (MP)*